

การเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานด้วยหลักพุทธธรรมาภิบาลของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน*
ADMINISTRATION EFFECTIVENESS ENHANCING ACCORDING TO BUDDHIST
GOOD GOVERNANCE OF THE UPPER NORTHERN CAMPUSES
OF MAHACHULALONGKORNRAJAVITHAYALAYA UNIVERSITY

พุทธิพงษ์ กันทะรส, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

Puttipong Kantaros, Kiattisak Suklueang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: puttipong.kan@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานด้วยหลักพุทธธรรมาภิบาล ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบพุทธบูรณาการหลักพุทธธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงาน และรูปแบบพุทธบูรณาการหลักพุทธธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานด้วยหลักพุทธธรรมาภิบาล ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย การบูรณาการหลักพระ 4 ได้แก่ 1. ด้านปัญญาพระ กำลังความรู้ 2. ด้านวิริยะพระ นำสู่การปฏิบัติ 3. ด้านอนวัชชพระ ชื่อสัตย์สุจริต 4. ด้านสังคหพระ มีจิตอาสาและ 2. การปฏิบัติตามงานตามหลัก 7S ได้แก่ 1. ด้านกลยุทธ์ (Strategy) 2. ด้านโครงสร้างองค์กร (Structure) 3. ด้านรูปแบบ (Style) 4. ด้านระบบ (System) 5. ด้านบุคคล (Staff) 6. ด้านทักษะ (Skill) 7. ด้านค่านิยมร่วม (Shared value)

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง; ประสิทธิผลการบริหารงาน; พุทธธรรมาภิบาล

*Received August 9, 2024; Revised August 25, 2024; Accepted September 5, 2024

Abstracts

This research paper introduced a model for enhancing the administration effectiveness of the Upper Northern Campuses of Mahachulalongkornrajavidyalaya University using the principles of Buddhist governance conducted by qualitative research. Data were collected from 18 key informants and 9 participants in the focus group discussion. Data were analyzed by descriptive interpretation.

The study discovered a framework of Buddhist integration for promoting administration effectiveness and Buddhist good governance to enhance the administration effectiveness of the Upper Northern Campuses of Mahachulalongkorn. Rajavidyalaya University by integrating Bala 4: 1. Paññā-bala (knowledge), 2. Viriya-bala (Putting into Practice), 3. Anavajja-bala (Honesty), 4. Saṅgaha-bala (volunteerism), and 2. Adherence to the 7S principles, consisting of 1. Strategy, 2. Organisational Structure, 3. Style, 4. System, 5) Staff, 6. Skill, 7. Shared value.

Keywords: Buddhist Good Governance; Administrative Effectiveness; Buddhist Governance

บทนำ

การบริหารและการจัดการในทุกองค์กรไม่ว่าจะภาครัฐและภาคเอกชน หน่วยงานทุกหน่วยงานทั้งท้องถิ่น หรือแม้แต่องค์กรทางการศึกษา ได้มีการให้ความสำคัญกับระบบคุณธรรม และจริยธรรม เนื่องจากการบริหารและการจัดการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน หน่วยงานทุกหน่วยงานและแม้แต่องค์กรทางการศึกษาประสบกับภาวะวิกฤติ อันเกิดจากการขาดความตระหนักถึงหลักการบริการจัดการที่ดี

สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ มีผู้บริหารควบคุมกำกับ ดูแลให้การดำเนินงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพ มีการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนนับได้ว่าเป็นผู้ที่มิบทบาทอย่างมากในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษา และในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรจะต้องนำหลักการต่าง ๆ มาบูรณาการร่วมกันเพื่อปรับใช้ในการบริหารและการดำเนินงาน แต่หลักการที่ขาดไม่ได้เลยคือการใช้หลักคุณธรรม ซึ่งครอบคลุมจุดหมายของหลักธรรมาภิบาล (สุเมธ แสงนิมนวล, 2552)

เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใส ก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สามารถที่จะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพราะถ้าหากการศึกษามีคุณภาพ ก็ย่อมเป็นที่แน่นอนว่า ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามไปด้วย เพราะมาตรฐานการศึกษาเป็นวัฒนธรรมที่มนุษยชาติประดิษฐ์ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาศักยภาพของพลเมืองในประเทศให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นสังคมจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นกลไกในการรักษาคุณภาพของพลเมืองให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2559)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในกลุ่มภาคเหนือตอนบน ซึ่งประกอบไปด้วย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตพะเยา วิทยาเขตแพร่ จำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของหน่วยงานและความซับซ้อนของการบริหารที่มากกว่าเดิมจากในอดีต โดยการบริหารงานซึ่งประยุกต์หลักธรรมาภิบาลมาเป็นหลักการบริหารแนวใหม่ ธรรมาภิบาล (good governance) หมายถึง หลักการบริหารจัดการที่ดี อันเกี่ยวข้องกับนโยบายของส่วนราชการและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญในการบริหารงานทั้งในระดับองค์กรและประเทศชาติ มุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ และเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้น (ธงชัย คล้ายแสง, 2562) รวมทั้งประยุกต์ใช้การปฏิบัติงานตามหลัก 7S ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1. ด้านกลยุทธ์ (Strategy) 2. ด้านโครงสร้างองค์กร (Structure) 3. ด้านรูปแบบ (Style) 4. ด้านระบบ (System) 5. ด้านบุคคล (Staff) 6. ด้านทักษะ (Skill) และ 7. ด้านค่านิยมร่วม (Shared value) แต่ถึงกระนั้น หลักพุทธธรรมก็เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถนำมาบูรณาการกับหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะหลักพอ 4 อันเป็นหลักธรรมอันเป็นกำลัง ธรรมอันเป็นพลังในการบริหารหรือการปฏิบัติงาน (อง.จตุกก. (ไทย) 21/154/215) โดยประยุกต์เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารองค์กรยุคใหม่ อันเป็นการบริหารงานโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมาภิบาลที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานตามภารกิจขององค์กรได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานขององค์กรยุคใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานด้วยหลักพุทธธรรมาภิบาล ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง มีจำนวน 18 รูปหรือคน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย
1. กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 4 รูปหรือคน 2. กลุ่มผู้แทนสายวิชาการ จำนวน 5 รูปหรือคน
3. กลุ่มผู้แทนสายปฏิบัติการ จำนวน 5 รูปหรือคน 4. กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา
จำนวน 2 รูปหรือคน และ 5. กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยลงพื้นที่แจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการบันทึกเทปและเขียนลงในแบบสัมภาษณ์ และนำไปสังเคราะห์ข้อมูลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ข้อมูล พร้อมทั้งนำเสนอแนะข้อมูลเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ผลการวิจัย

รูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานด้วยหลักพุทธธรรมาภิบาล ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย

1. การบูรณาการด้วยหลักพละ 4 ได้แก่

1.1 ด้านปัญญาพละ (กำลังความรู้) คือ การเสริมสร้างแรงบันดาลใจ การให้ความรู้และทักษะ กำหนดเป้าหมายได้ใน 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้คือ 1. ส่งเสริมนวัตกรรม/เทคโนโลยี

1.2 เสริมสร้างแรงบันดาลใจ แก่บุคลากรและ 3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 2. ด้านวิริยะพละ (นำสู่การปฏิบัติ) คือ การส่งเสริมบุคลากรที่มีความเพียรพยายามจะทุ่มเทเวลาและความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงาน เพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์ผลในงานที่มีสติสัมปชัญญะในการปฏิบัติงาน และมีความเพียร พยายามในการปฏิบัติงาน

2.3 ด้านอนวัชพละ (ข้อสัตย์สุจริต) คือ โดยปฏิบัติอย่างซื่อสัตย์และเปิดเผยในทุกการกระทำ มีความรับผิดชอบคือ รับผิดชอบต่อการทำงานและผลลัพธ์ของตนเอง เคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่นปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

2.4 ด้านสังคหพละ (มีจิตอาสา) คือ การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คาดหวังการได้รับผลตอบแทน การเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของบุคลากรอย่างทั่วถึง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แก้ปัญหาให้บุคลากรด้วยความปรารถนาดี และการให้ความช่วยเหลือสังคม

2. การปฏิบัติตามงานตามหลัก 7S ได้แก่

2.1 ด้านกลยุทธ์ (Strategy) มีการกำหนดแผนกลยุทธ์ขององค์กรที่มีความชัดเจน วัดผลได้ มีความยืดหยุ่น และสื่อสารไปยังบุคลากรทุกระดับได้อย่างทั่วถึง

2.2 ด้านโครงสร้างองค์กร (Structure) คือ มีการกำหนดกรอบโครงสร้างองค์กรที่ดี

2.3 ด้านรูปแบบ (Style) คือ มีการจัดกลุ่มบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร โดยมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามขนาด ความซับซ้อน และวัตถุประสงค์ขององค์กร

2.4 ด้านระบบ (System) คือ มีการจัดระบบการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน 5. ด้านบุคคล (Staff) คือ มีการจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถตรงกับสายงานที่ปฏิบัติ จัดสรรบุคลากรอย่างเพียงพอในการปฏิบัติงาน ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี

2.6 ด้านทักษะ (Skill) คือ มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการองค์กร การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจด้านภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน

2.7 ด้านค่านิยมร่วม (Shared value) คือ มีการกำหนดค่านิยมขององค์กรไว้อย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานด้วยหลักพุทธธรรมาภิบาล ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน

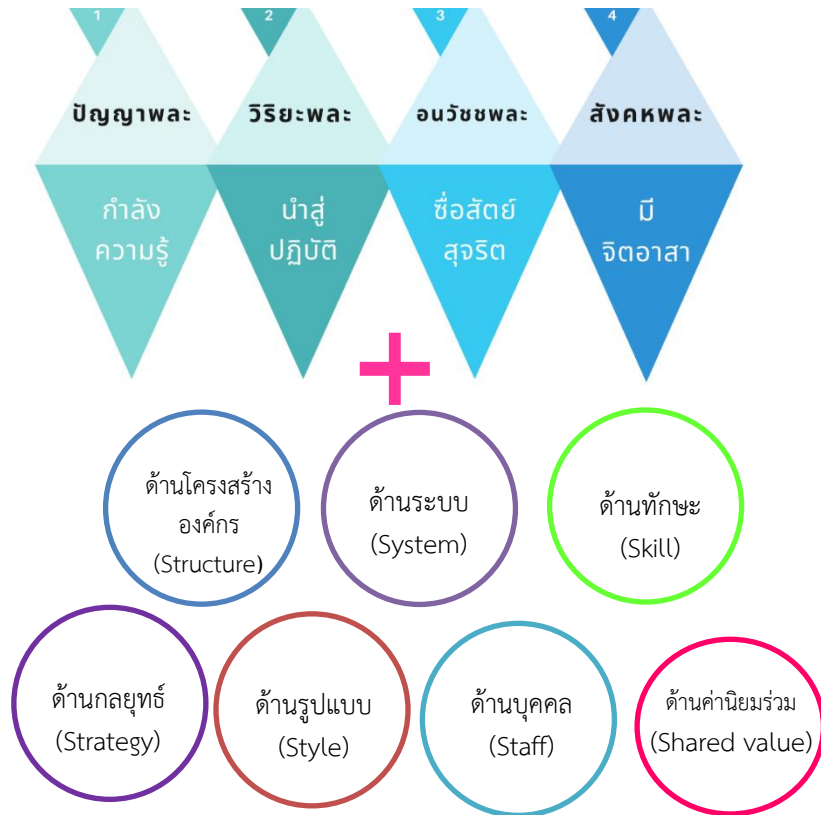
เกิดจากปัจจัยพื้นฐาน คือ การปฏิบัติงานตามหลัก 7S และหลักพุทธธรรม คือ หลักพระ 4 พบว่า ทำให้เกิดพลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรตามแนวหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการทำงาน โดยเน้นที่การมีปัญญาผล คือกำลังความรู้ความสามารถ, วิริยผล คือกำลังความพากเพียร, อดทนขี้นผล คือกำลังความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ลดความเครียด สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อความปลอดภัยภายในองค์กร ทำให้เกิดการส่งเสริม ประสิทธิภาพ และมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน โดยข้อค้นพบที่สำคัญคือ

รูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานด้วยหลักพุทธธรรมาภิบาล ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน เป็นการนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการ ดังนั้นพุทธบูรณาการจึงเป็นหลักเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลจะช่วยให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความสุขในการทำงานมากขึ้น และมีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น และการนำหลักคุณธรรมและจริยธรรมมาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปฏิบัติงาน ยึดถือค่านิยมที่ดีขององค์กร ให้ความเคารพกฎ ระเบียบและข้อบังคับ เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ช่วยสร้างความโปร่งใสในการบริหารเพื่อให้องค์กรดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาปรีชา เหล่าทวีคุณ (2561) เรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม พบว่า บุคลากรถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนงาน คือจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีการบังคับใช้กฎระเบียบ ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในการแบ่งงานตามหน้าที่ มีการกำกับติดตามดูแลผลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ทำงานสำเร็จลุล่วง หากมีปัญหาเกิดขึ้น ก็รู้จักที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งบุคลากรในองค์กรต้องมีความสามัคคีกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน มีการประสานงาน ประสานคน ประสานความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ ในส่วนของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ต้องจัดทำเป็นแผนแม่บทในระดับจังหวัด โดยจะต้องมีการระดมความคิดเห็นร่วมกันของทุกฝ่าย มีการตั้งศูนย์ประสานงานในระดับจังหวัด มีบุคลากรปฏิบัติงานประจำ มีการเชื่อมโยงบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิเศษ กนฺตธมฺโม (มั่งคั่ง) (2564) เรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลเมือง พบว่า รูปแบบพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลเมือง มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การบริหารงานสมัยใหม่ + บูรณาการหลักอิทธิบาท 4 = ประสิทธิผลการบริหารงาน กล่าวคือ การ

บริหารงานทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม นำมาบูรณาการเข้ากับหลัก อิทธิบาท 4 อันได้แก่ ฉันทะ มีใจรัก วิริยะ พากเพียรทำ จิตตะ มีจิตฝึกฝน และวิมังสา ใช้ปัญญาทบทวน ก่อเกิดเป็นประสิทธิผลการบริหารงาน ได้แก่ ด้าน แผนพัฒนาของเทศบาล ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านการปฏิบัติราชการ และด้านการ พัฒนาองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาธิต ทิพย์มณี (2563) เรื่อง โมเดล ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.489 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดย เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือ การวางแผน การจัดหน่วยงานและการบังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 รองลงมาคือ การจัดหน่วยงานและการควบคุม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.95 การประสานงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ตามลำดับ 2. ปัจจัยความสัมพันธ์เชิง สาเหตุประสิทธิผลการบริหารงานของกรมการแพทยทหารบก และการบูรณาการ ทศพิธราชธรรม มีค่าอิทธิพลทางตรงถึงร้อยละ 72 และอิทธิพลทางอ้อมเพียงร้อยละ 12 ส่งผลต่อการบริหารงานของกรมการแพทยทหารบก การที่จะทำให้เกิดเป็นประสิทธิผลการ บริหารงานกรมการแพทยทหารบกขึ้นมาได้นั้น ต้องอาศัยการบูรณาการหลัก ทศพิธราชธรรมเป็นหลักกำกับด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการทศพิธราชธรรมกับ ประสิทธิผลการบริหารงานกรมการแพทยทหารบก มีค่าอิทธิพลทางตรงร้อยละ 21 ส่งผล ให้การบูรณาการทศพิธราชธรรมจะทำให้เกิดประสิทธิผลการบริหารงานกรมการแพทย ทหารบกเพิ่มขึ้น 3. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลบริหารงาน พิจารณาใน เรื่องของอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมระหว่างตัวแปรในโมเดล พบว่า การ บริหารงานของกรมการแพทยทหารบกจะมีประสิทธิผลได้นั้น จำต้องอาศัยการบูรณาการ หลักทศพิธราชธรรมในการกำกับด้วย และสิ่งที่บ่งบอกความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือ การ บริหารงานแบบมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นการบริหารงานที่จะต้องใช้หลักธรรมมาเป็นเครื่องมือใน การสร้างแนวทางการบริหารงาน คือหลัก JHAS ได้แก่ Justice (ความยุติธรรม) Honest (ความซื่อสัตย์) Assiduousness (เพียรพยายาม) และ Selflessness (การเสียสละ) ซึ่งหาก การบริหารงานโดยยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวแล้วจะทำให้ การบริหารงานของ องค์กรนั้น ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งยังเป็นเกราะป้องกันในการกระทำผิดกฎหมายหรือ ศีลธรรมอันดีด้วย

องค์ความรู้จากการวิจัย

การเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานด้วยหลักพุทธธรรมาภิบาล
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า การเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานด้วยหลักพุทธธรรมาภิบาล ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ หลักผล 4 + การปฏิบัติงานตามหลัก 7S ซึ่งการปฏิบัติงานตามหลัก 7S ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1. ด้านกลยุทธ์ (Strategy) 2. ด้านโครงสร้างองค์กร (Structure) 3. ด้านรูปแบบ (Style) 4. ด้านระบบ (System) 5. ด้านบุคคล (Staff) 6. ด้านทักษะ (Skill) 7. ด้านค่านิยมร่วม (Shared value) และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาบูรณาการในการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารองค์กรยุคใหม่ ที่เรียกว่า พุทธธรรมาภิบาล คือ หลักผล 4 ได้แก่

1. ปัญญาพละ (กำลังความรู้) หมายถึง การมีปัญญา หรือความรู้เป็นกำลัง อันเป็นความรู้รอบรู้ รู้ลึก รู้จริงเกี่ยวกับภาระงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องทำหน้าที่บริหารตน บริหารคนและบริหารงาน นั่นคือ รู้ตน ต้องรู้จักศักยภาพและจุดอ่อนของตน การรับรู้ถึงศักยภาพก็เพื่อที่จะทำงานที่มีความเหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถของตน การรับรู้จุดอ่อนก็เพื่อนำไปสู่การแก้ไขจุดอ่อนของตน รู้คน หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับคนร่วมงาน ต้องรู้ว่าใครมีความสามารถในด้านใด เพื่อจะได้ใช้คนให้เหมาะกับงาน นอกจากนั้นยังต้องรู้จักความประพฤติ กิริยาอาการ พื้นฐานนิสัยของคนในองค์กร ก็เพื่อที่จะมอบหมายงานและใช้งานที่เหมาะสมกับความประพฤติ กิริยาอาการ พื้นฐานนิสัยของคนผู้นั้น และรู้งาน หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับภาระหน้าที่การงานในความรับผิดชอบ ทั้งส่วนตนและบุคคลอื่น เพื่อจักเป็นประโยชน์ในการวางแผนเพื่อบรรจุแต่งตั้งบุคลากร รวมถึงการอำนวยการและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน การรู้งานสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะหลัก คือ การรู้งานในเชิงทฤษฎี และการรู้งานในเชิงปฏิบัติ ซึ่งการทำความเข้าใจในทั้งสองด้านนี้ช่วยให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. วิริยะพละ (นำสู่ปฏิบัติ) หมายถึง กำลังความเพียรหรือความขยัน คนมีความขยันต้องมีกำลังใจเข้มแข็ง อาจกล่าวได้ว่า วิริยะพละ ก็คือ กำลังใจ การปฏิบัติงานที่มีแต่กำลังปัญญา แต่ขาดกำลังใจ มักถอยนโยบายหลบภัย ใจไม่สู้ รู้เอาตัวรอด และชอบหนีปัญหา ผู้ปฏิบัติงานที่ดีต้องเป็นคนกล้าตัดสินใจ กล้าได้กล้าเสีย ไม่กลัวความยากลำบากที่รอคอยอยู่เบื้องหน้า ต้องกล้าลองผิด ลองถูก ถ้าทำผิดพลาดก็ถือว่าผิดเป็นครู และถ้าขยันทำงานยาก ๆ ความชำนาญก็ตามมา

3. อนุวัชพละ (ข้อสัตย์สุจริต) คือกำลังความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีข้อบกพร่อง พูดจริง มีเหตุผล มุ่งดี ไม่รุกรานให้ร้ายใคร ประกอบด้วยเจตนาบริสุทธิ์ อันเป็นการกระทำที่ไม่มีมิโทษ คือ ไม่ผิดกฎหมาย ศีลธรรม และระเบียบประเพณีอันดีงามของสังคม เมื่อเรามีปัญญา คือ ความรู้ มีวิริยะ คือ ความเพียรแล้วจะต้องมีอนุวัชพละ คือ การกระทำที่ไม่มีมิโทษด้วย ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องใช้พลังในส่วนอื่น ๆ อันเป็นปัญญามากำกับไตร่ตรองว่าการใดควรทำ การใดไม่ควรทำ การกระทำบางอย่างอาจจะถูกกฎหมายแต่ผิดศีลธรรม การกระทำบางอย่างอาจไม่ผิดศีลธรรม แต่ผิดกฎหมาย เพราะฉะนั้นจะต้องสำนึกอยู่เสมอว่า แม้คนเราจะมีปัญญา มีความเพียรแล้ว ยังต้องคอยระมัดระวังควบคุมการกระทำให้ถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรมด้วย การปฏิบัติตามหลักอนุวัชพละ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดีขึ้น ช่วยให้บุคลากรมีจริยธรรมในการทำงาน ส่งผลให้การตัดสินใจและการกระทำมีความรับผิดชอบ ช่วยลดความขัดแย้งภายในองค์กร เนื่องจากทุกคนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เดียวกัน และองค์กรที่ยึดมั่นในอนุวัชพละ มักจะมีความยั่งยืนในระยะยาว เนื่องจากการดำเนินงานที่

โปร่งใสและมีคุณธรรม มักจะได้รับการยอมรับจากสังคม ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ดังนั้น การนำหลักอริยสงฆะมาใช้ในองค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรในระยะยาว

4. หลักสังคหะ (มีจิตอาสา) หมายถึงกำลังสงเคราะห์ หรือมนุษยสัมพันธ์การเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติในที่สุด การสงเคราะห์ช่วยเหลือกันในทางพระพุทธศาสนานั้นมีหลักธรรมสำหรับการสงเคราะห์ผู้อื่น เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน คือ การให้ ปิยวาจา คือ การเจรจกันด้วยถ้อยคำที่สุภาพ และถ้อยคำที่มีประโยชน์ อตถจริยา คือ การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับผู้อื่น และสมานัตตตา คือ การวางตนให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

มหาวิทยาลัยควรมีระบบการจัดการความรู้ที่ดีเพื่อส่งผล ให้การปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น รวมถึงการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่การปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานและลักษณะงานในรูปแบบต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มหาวิทยาลัย ควรนำเทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน โดยการประยุกต์และสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงการสอน การวิจัย และการบริการชุมชน และมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างเป็นระบบ ลดภาระงานที่ไม่จำเป็นและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร รวมทั้งลดความซ้ำซ้อนของขั้นตอนการปฏิบัติงานลง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยในการเสริมสร้างกลยุทธ์บริหารงานของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการบริหารงานของมหาวิทยาลัย หรือปัจจัยที่เหมาะสมในการบริหารงาน โดยการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผสมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารของตะวันตก เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้เชิงพุทธบูรณาการที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2559). *ภาวะผู้นำคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา*.
เชียงใหม่: โรงพิมพ์ไทมอนด์ กราฟิก กรู๊ป.
- ธงชัย คล้ายแสง. (2562). *หลักธรรมมาภิบาลกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่*. วารสาร
วิจัยวิชาการ, 2(2), 177-188.

- พระมหาปรีชา เขมนนโท (เหล่าทวีคุณ). (2561). การประยุกต์หลักกัทธิบาทธรรมเพื่อการบริหารจัดการ สำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิเศษ กนตธมโม (มั่งคั่ง). (2564). พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สาธิต ทิพย์มณี. (2563). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก (ปริญาปรัชญาดุชนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุเมธ แสงนิมิต. (2552). ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.